

Sygn. akt II Ca 468/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 kwietnia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w następującym składzie:

Przewodnicząca: sędzia Agnieszka Śliwa

po rozpoznaniu 6 kwietnia 2023 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa R. K.

przeciwko (...) Towarzystwu (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez powódkę

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu

z 17 stycznia 2023 r.

sygn. akt IX C 1887/21

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) **w punkcie II. zasądza dodatkowo, ponad kwotę zasądzoną w jego punkcie I., od pozwanego na rzecz powoda 799,50 zł (siedemset dziewięćdziesiąt dziewięć złotych pięćdziesiąt groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 27 sierpnia 2021 r. do dnia zapłaty, a w pozostałej części powództwo oddala,**

b) **w punkcie III. z tytułu zwrotu kosztów procesu zasądza od pozwanego na rzecz powoda 270,44 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 6 kwietnia 2023 r. do dnia zapłaty;**

2. w pozostałym zakresie oddala apelację.

3. z tytułu zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego zasądza od pozwanego na rzecz powoda 78 zł.

Agnieszka Śliwa

UZASADNIENIE

Powódka R. K. wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) Towarzystwa (...) S.A. z siedzibą w W. 4.483,35 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 lipca 2021 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu według norm przepisanych, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na podstawie art. 98§1¹ k.p.c.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym 18 października 2021 r. orzeczono zgodnie z żądaniem pozwu.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych.

Wyrokiem z 17 stycznia 2023 r. Sąd Rejonowy Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu w sprawie IX C 1887/21:

I. zasądził od pozwanego na rzecz powoda 1.045,50 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 27 sierpnia 2021 r. do dnia zapłaty,

II. oddalił powództwo w pozostałej części,

III. zasądził od powoda na rzecz pozwanego tytułem zwrotu kosztów procesu 353,94 zł wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty,

IV. zwrócił pozwanemu ze środków Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu 765,25 zł niewykorzystanej zaliczki na wynagrodzenie biegłego.

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka, zaskarżając go co do punktu II., w którym oddalono powództwo co do 1.678,95 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 27 sierpnia 2021 r. do dnia zapłaty oraz co do punktów III. i IV.

Skarżąca zarzuciła:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego:

a) art. 361§1 k.c. i art. 361§2 k.c. poprzez błędne zastosowanie i w związku z tym odmowę zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki należnego odszkodowania w pełnej wysokości,

b) art. 361§1 k.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez błędną wykładnię i zastosowanie stawki wskazanej przez pozwanego, w sytuacji gdy pozwany nie wykazał, aby skutecznie złożył poszkodowanemu ofertę najmu pojazdu zastępczego – pozwany nie przedłożył w tym zakresie wiadomości e-mail potwierdzających wysłanie oferty najmu pojazdu zastępczego,

2) naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na jego wynik:

a) art. 233§1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez dowolną i wybiórczą, a nie swobodną ocenę materiału dowodowego polegającą na przyjęciu, że poszkodowany mógł przez 21 dni likwidacji szkody korzystać z pojazdu zastępczego udostępnionego przez pozwanego, a w związku z tym uznano, że stawka obowiązująca w wypożyczalniach współpracujących z pozwanym powinna mieć zastosowanie przez 21 dni najmu pojazdu zastępczego, podczas gdy pozwany uznał, że najem pojazdu zastępczego nie powinien trwać dłużej niż 13 dni,

b) art. 233§1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez dowolną i wybiórczą, a nie swobodną ocenę materiału dowodowego w postaci zeznań świadka A. Ł. polegającą na przyjęciu, że poszkodowany mógł przez 21 dni likwidacji szkody korzystać z pojazdu zastępczego udostępnionego przez pozwanego, a w związku z tym uznano, że stawka obowiązująca w wypożyczalniach współpracujących z pozwanym powinna mieć zastosowanie przez 21 dni najmu pojazdu zastępczego, podczas gdy świadek wskazał, że nie otrzymał od pozwanego oferty najmu pojazdu zastępczego,

c) art. 233§1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez dowolną i wybiórczą, a nie swobodną ocenę materiału dowodowego w postaci potwierdzenia wysyłki wiadomości e-mail z 11 czerwca 2021 r., stanowiącego zrzut z ekranu, a w konsekwencji

uznanie, że pozwany złożył skuteczną propozycję najmu pojazdu zastępczego, podczas gdy z potwierdzenia tego nie wynika jaka była treść maila, a nadto jakiego rodzaju załączniki dołączono do tej wiadomości (dokument dołączony do sprzeciwu pozwanego od nakazu zapłaty),

d) art. 233§1 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. poprzez dowolną i wybiórczą, a nie swobodną ocenę materiału dowodowego polegającą na przyjęciu, że poszkodowany mógłby przez cały uzasadniony okres likwidacji szkody korzystać z pojazdu zastępczego udostępnionego przez pozwanego, a w konsekwencji pominięcie wniosków zawartych w opinii biegłego, gdzie potwierdzono, że stawka 130 zł netto za dobę występowała na lokalnym rynku w odniesieniu do pojazdu klasy B.

Skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie dodatkowo 1.678,95 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od tej kwoty od 27 sierpnia 2021 r. do dnia zapłaty, jak i o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu w postępowaniu prowadzonym przed Sądem I i II instancji według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego.

Pozwany w **odpowiedzi na apelację** wniósł o jej oddalenie i o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie do dnia zapłaty.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna w części.

Na wstępie należy wyjaśnić, że rozpoznanie apelacji, która w postępowaniu uproszczonym ma charakter apelacji tzw. niepełnej, jest – poza uchybieniami skutkującymi nieważnością postępowania, które w niniejszej sprawie nie miały miejsca – ograniczone wyłącznie do podniesionych w niej zarzutów. W modelu apelacji niepełnej sąd odwoławczy nie rozpoznaje ponownie roszczenia powoda, a jedynie ocenia trafność zaskarżonego rozstrzygnięcia oraz prawidłowość postępowania przed sądem I instancji, będąc ściślej związanym zarzutami apelacyjnymi. Z tego też względu, zgodnie z art. 505¹³ § 2 k.p.c., sąd II instancji, który nie przeprowadził postępowania dowodowego, sporządza uzasadnienie wyroku zawierające jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Oznacza to także, że nie istnieje potrzeba odnoszenia się do tych wszystkich zarzutów, które nie miały ostatecznie znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne Sądu I instancji i przyjmuje je za własne.

Rację ma skarżąca, że poszkodowany – świadek A. Ł. wskazał, że pozwany nie przedstawił mu propozycji najmu pojazdu zastępczego. Również z formularza zgłoszenia szkody taka propozycja nie wynika. Zawarte jest w nim co prawda pytanie, czy poszkodowany będzie wynajmował pojazd, jednak brak w nim informacji o możliwości wynajęcia pojazdu zastępczego za pośrednictwem pozwanego, w tym o stawkach za taki najem, ani o skutkach wynajęcia pojazdu poza ubezpieczycielem. Nie można też odmówić racji skarżącej, że z tzw. zrzutu z ekranu potwierdzającego „wysyłkę danych” przez e-mail w dniu 11 czerwca 2021 r. nie wynika, jaka wiadomość została wysłana do osoby upoważnionej przez poszkodowanego m.in. do załatwiania wszelkich formalności, otrzymywania informacji dotyczącej szkody (por. pełnomocnictwo k. 14), jak i jaką treść miały dołączone do niej pliki.

Istotnym jednak jest, że powódka w toku postępowania pierwszoinstancyjnego w ogóle nie kwestionowała, aby osoby wskazane w pełnomocnictwie udzielonym przez poszkodowanego (jak na k. 14) otrzymały od pozwanego informacje o możliwości najmu pojazdu zastępczego za jego pośrednictwem jak na k. 69-70, w tym stawkach czy konsekwencjach związanych z najmem pojazdu bez jego pośrednictwa. Nie uczyniła tego nie tylko w pozwie, lecz również w dalszym toku postępowania, po podniesieniu analizowanej okoliczności przez pozwanego w sprzeciwie od nakazu zapłaty. Przeciwnie, z pisma z 24 lutego 2022 r., stanowiącego odpowiedź na sprzeciw (jego strony 7 i 8) wynika, że informacja taka została przez pozwanego udzielona, e-mail ją zawierający został doręczony, a powódka kwestionowała jedynie zakres pochodzących od pozwanego informacji, zarzucając im lakoniczność (zarzutu tego w apelacji nie podtrzymuje).

W tej sytuacji, mając też na uwadze art. 229 i 230 k.p.c., okoliczność doręczenia osobom upoważnionym przez poszkodowanego ww. informacji należało uznać za wykazaną, a ustalenia Sądu Rejonowego w tym zakresie za prawidłowe.

Skarżąca zarzuca dalej, że Sąd Rejonowy błędnie uznał, że za cały trwający 23 doby uzasadniony okres najmu pojazdu zastępczego należało zastosować stawkę proponowaną przez pozwanego, a nie wyłącznie w zakresie 11 dni (za pierwsze 2 dni sam pozwany przyjął stawkę powódki).

Nie ulega wątpliwości i jest utrwalone w orzecznictwie, że odpowiedzialność ubezpieczyciela obejmuje „celowe i ekonomicznie uzasadnione wydatki na najem pojazdu zastępczego”. Wynika stąd, że nie wszystkie wydatki pozostające w związku przyczynowym z wypadkiem komunikacyjnym mogą być kompensowane, istnieje bowiem obowiązek wierzyciela zapobiegania szkodzie i zmniejszania jej rozmiarów (art. 354 § 2, art. 362 i 826 § 1 k.c.) – zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 17 listopada 2011 r. III CZP 5/11.

Jak słusznie, odwołując się do ww. orzeczenia, zauważył Sąd Najwyższy w uchwale z 24 sierpnia 2017 r. w sprawie III CZP 20/17, nie mogą być uznane za celowe i ekonomicznie uzasadnione wydatki, które nie są konieczne do wyeliminowania negatywnego następstwa majątkowego w postaci utraty możliwości korzystania z uszkodzonego pojazdu, gdyż następstwo to może być wyeliminowane - bez uszczerbku dla godnych ochrony interesów poszkodowanego - w inny, mniej uciążliwy dla dłużnika sposób. Jeżeli zatem ubezpieczyciel proponuje poszkodowanemu - we współpracy z przedsiębiorcą trudniącym się wynajmem pojazdów - skorzystanie z pojazdu zastępczego równorzędnego pod istotnymi względami pojazdowi uszkodzonemu albo zniszczonemu (zwłaszcza co do klasy i stanu pojazdu), zapewniając pełne pokrycie kosztów jego udostępnienia, a mimo to poszkodowany decyduje się na poniesienie wyższych kosztów najmu innego pojazdu, koszty te - w zakresie nadwyżki - będą podlegały indemnizacji tylko wtedy, gdy wykaże szczególne racje, przemawiające za uznaniem ich za „celowe i ekonomicznie uzasadnione”. W tym kontekście istotne znaczenie ma nie tylko równorzędność samego pojazdu, ale także dodatkowych warunków umowy, takich jak np. czas i miejsce udostępnienia oraz zwrotu pojazdu zastępczego czy też obowiązek wpłaty kaucji. Jeżeli istotne warunki wynajmu proponowanego przez ubezpieczyciela (we współpracy z przedsiębiorcą wynajmującym pojazdy) czynią zadość potrzebom ochrony uzasadnionych potrzeb poszkodowanego, nie ma podstaw, by obciążać osoby zobowiązane do naprawienia szkody wyższymi kosztami związanymi ze skorzystaniem przez poszkodowanego z droższej oferty. Odstępstwa od tej reguły nie uzasadniają drobne niedogodności o charakterze niemajątkowym, które mogą wiązać się np. z koniecznością nieznacznie dłuższego oczekiwania na podstawienie pojazdu zastępczego proponowanego przez ubezpieczyciela. Z uwagi na ciążący na ubezpieczycielu obowiązek szczególnej, podwyższonej staranności nie można też przypisać decydującego znaczenia czynnikowi w postaci szczególnego zaufania, jakie poszkodowany ma do kontrahenta, z którego usług chciałby skorzystać. Poniesienia wyższych kosztów nie uzasadnia również sama przez się prostota skorzystania z oferty najmu złożonej przez przedsiębiorcę prowadzącego warsztat naprawczy, w którym uszkodzony pojazd ma być naprawiany. Konieczność dodatkowego kontaktu z ubezpieczycielem - w praktyce zwykle telefonicznego - nie może być uznana za niedogodność, która uzasadnia poniesienie wyższych kosztów najmu. Co więcej, należy uznać, że w ramach ciążącego na poszkodowanym obowiązku minimalizacji szkody i współdziałania z dłużnikiem (ubezpieczycielem) mieści się obowiązek niezwłocznego zasięgnięcia informacji co do tego, czy ubezpieczyciel może zaproponować poszkodowanemu pojazd zastępczy równorzędny uszkodzonemu (zniszczonemu). Nie ma to nic wspólnego z koniecznością poszukiwania przez poszkodowanego najtańszej oferty rynkowej najmu, nie jest bowiem istotne to, czy propozycja ubezpieczyciela jest najtańsza, lecz to, że jest przez niego akceptowana.

Odnosząc powyższe uwagi do okoliczności niniejszej sprawy stwierdzić trzeba, że koszty wynajęcia pojazdu zastępczego w zakresie, w jakim przekraczają koszty zaproponowanego przez ubezpieczyciela skorzystania z takiego pojazdu nie są w okresie 11 dni objęte odpowiedzialnością pozwanego, gdyż ich poniesienie nie było celowe i ekonomicznie uzasadnione i naruszało ciążący na poszkodowanym obowiązek minimalizacji szkody. W pozostałym natomiast okresie uzasadnionego najmu, zarzutu takiego poszkodowanemu postawić nie można.

Nie można pominąć, że ubezpieczyciele zobowiązują się wobec współpracujących z nimi wypożyczalni pokryć koszt najmu pojazdu zastępczego wyłącznie za okres przez nich zaakceptowany, zastrzegając weryfikację długości okresu najmu. Wynika stąd, że jakiegokolwiek rozszerzenie tego okresu, aby ubezpieczyciel pokrył jego koszt, musiało nastąpić za wyraźną jego zgodą.

Tymczasem w niniejszej sprawie w postępowaniu likwidacyjnym, w czasie uzasadnionego okresu najmu, który jak ustalił Sąd Rejonowy trwał począwszy od 9 czerwca 2021 r. 23 doby, pozwany zaakceptował 13 dni najmu. Przy tym pozwany propozycję zapewnienia poszkodowanemu takiego pojazdu w stawce 79,95 zł brutto złożył 2 dni później, tj. 11 czerwca 2021 r. i sam za 2 dni najmu uwzględnił stawkę zastosowaną przez powódkę, tj. 159,90 zł brutto, co jest prawidłowe. W tej sytuacji jedynie zatem za okres 11 dni należne powódce odszkodowane powinno zostać wyliczone przy zastosowaniu stawki akceptowanej przez pozwanego, a przez 2 pierwsze dni - przy stawce powódki (będącej rynkową), wynosząc zatem 1.199,25 brutto (2x159,90 zł + 11x79,95 zł). Kwota ta została wypłacona przez pozwanego.

Pozwany nie wykazał, aby ponad akceptowany przez niego okres, współpracujące z nim wypożyczalnie kontynuowałyby wynajem pojazdu poszkodowanemu i to za dotychczasową stawkę. Odszkodowanie za pozostały czas 10 dni najmu należało więc wyliczyć przy uwzględnieniu stawki zastosowanej przez powódkę. Wyniosło ono zatem dodatkowe 1.599 zł brutto (10x159,90 zł), które w żadnej części nie zostało pokryte przez pozwanego, a tym samym jest należne powódce. Sąd Rejonowy zasądził z tego tytułu w punkcie I. zaskarżonego wyroku 799,50 zł, a zatem dodatkowo należało zasądzić dalsze 799,50 zł (1.599 zł – 799,50 zł).

Odsetki za opóźnienie od tej kwoty należne są z kolei powódce od 27 sierpnia 2021 r., zgodnie z art. 481§1 i 2 k.c. w zw. z art. 817§1 k.c. i art. 14 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. W tym zakresie należy odesłać do prawidłowych rozważań Sądu Rejonowego.

W związku z tym Sąd Okręgowy na podstawie art. 386§1 k.p.c. w punkcie 1. a) swojego wyroku, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że w jego punkcie II. zasądził dodatkowo, ponad kwotę zasądzoną w jego punkcie I., od pozwanego na rzecz powódki 799,50 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 27 sierpnia 2021 r. do dnia zapłaty, a w pozostałym części powództwo oddalił.

Konsekwencją powyższej zmiany była modyfikacja zawartego w punkcie III. zaskarżonego wyroku rozstrzygnięcia o kosztach procesu w I instancji. Na podstawie art. 100 k.p.c. kosztami tymi należało, stosownie do wyniku postępowania, obciążyć powódkę w 59%, a pozwanego w 41%. Koszty procesu obu stron to 3.468,75 zł (wyszczególnione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku). Oznacza to, że po stosunkowym rozdzieleniu tych kosztów pozwany powinien zwrócić powódce 270,44 zł, z odsetkami zgodnie z art. 98§1¹ k.p.c.

W pozostałej natomiast części apelacja powódki podlegała na podstawie art. 385 k.p.c. oddaleniu jako niezasadna.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. i §2 pkt 3) w zw. z §10 ust. 1 pkt 1) rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie i w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Stosownie do wyniku postępowania apelacyjnego, kosztami tymi należało obciążyć powódkę w 52%, a pozwanego w 48%. Koszty po stronie powódki to: opłata od apelacji 200 zł i wynagrodzenie pełnomocnika 450 zł, a po stronie pozwanej wynagrodzenie pełnomocnika 450 zł. Oznacza to, że po stosunkowym rozdzieleniu tych kosztów pozwany powinien zwrócić powódce 78 zł.

Agnieszka Śliwa